

ÕIGUSKANTSLER

Adressaat
Aadress

Teie nr

Seisukoht vastuolu mittetuvastamise kohta

Õiguskantsler 16.06.2011 nr 6-1/110624/1103147

Austatud

Pöördusite minu poole avaldusega, kus osundasite, et kodumajapidamistes kasutatavad küttematerjalid maksustatakse väga erinevate aktsiisimääradega, mis võib viia kodutarbijate ebavõrdse kohtlemiseni lähtuvalt kasutatavast kütuseliigist. Täpsemalt selgitasite, et kehtiva alkoholi-, tubaka-, kütuse ja elektriaktsiisi seaduse (edaspidi *ATKEAS*) sätete kohaselt on aktsiisist vabastatud kodumajapidamistes kütteenaina kasutatav põlevkivikütteõli ja tahkekütused (*ATKEAS* § 27 lg 1 p 26), kuid teised kodumajapidamistes kasutatavad küttematerjalid (näiteks kerge kütteõli või eriotstarbeline diislikütus) on maksustatud väga kõrge maksumääraga (*ATKEAS* § 66). Sellest tulenevalt palusite kontrollida *ATKEAS* § 27 lõike 1 punkti 26 ning § 66 kooskõla põhiseadusega.

Võtsin Teie avalduse menetlusse ning pöördusin täiendava teabe saamiseks ka rahandusministri poole. Olles tänaseks saanud rahandusministri vastuse, samuti analüüsinud asjakohaseid õigusakte, teatan Teile, et ma ei tuvastanud, et *ATKEAS* oleks Teie viidatud osas vastuolus põhiseadusega. Järgnevalt põhjendan oma seisukohta.

Seadusandjana on Riigikogu pädev võtma vastu seadusi ja otsuseid. Seaduste (sh maksuseaduste) ja otsuste vastuvõtmisel on seadusandja kaalutlus- ja otsustusruum suur, kuid mitte piiramatu. Sellele seavad piire näiteks Eesti Vabariigi põhiseadus ning rahvusvahelise õiguse üldtunnustatud põhimõtted ja normid. Alates 2004. aastast, mil Eesti liitus Euroopa Liiduga, peab Riigikogu õigustloovate aktide andmisel arvestama ka Euroopa Liidu õigusega, sest Euroopa Liidu õigus on liidu pädevuse valdkonnas ülimuslik liikmesriikide õiguse ees.¹ See tähendab, et Euroopa Liiduga liitumise järel kandus Riigikogule kuulunud seadusandlik pädevus mõne valdkonna osas olulisel määral Euroopa Liidu tasandile.² Üks selline valdkond on kaudsed maksud (käibemaks, aktsiisid jne). Kuna liikmesriikidevahelised erisused aktsiisimaksude regulatsioonides võivad avaldada Euroopa Liidu siseturu toimimisele olulist negatiivset mõju, on liikmesriigid kokku leppinud, et selliste maksude kehtestamise ja rakendamise reguleerimise pädevus antakse Euroopa Liidule. Euroopa Liit kehtestab aktsiisikaupade maksustamist puudutavaid direktiive, mida liikmesriigid peavad oma siseriiklikku õigusesse üle võtma. Sellest tingitult mõjutavad tänapäeval Eestis energiatoodete maksustamist Euroopa Liidu reeglid.

ATKEAS-i § 27 lõike 1 punkti 26 ehk aktsiisivabastuste regulatsioon põhineb Euroopa Liidu Nõukogu direktiivi 2003/96/EÜ³ artikli 15 lõike 1 punktil h ja artikli 18a lõike 4 osal 4. Esimene nimetatud sätetest lubab Euroopa Liidu liikmesriikidel anda soovi korral täieliku või osalise maksuvabastuse või alandada

¹ Madise, L. jt. Kommentaar § 59 juurde. Eesti Vabariigi põhiseadus. Kommenteeritud väljaanne. Tallinn, 2008. Lk 416, kommentaar 2.4.

² Samas. Lk 417, kommentaar 4.1.

³ Nõukogu 27. oktoobri 2003 direktiiv 2003/96/EÜ, millega korraldatakse ümber energiatoodete ja elektrienergia maksustamise ühenduse raamistik (ELT L 283, 31.10.2003, lk 51).

Õiguskantsleri Kantselei

Kohtu 8, 15193 TALLINN. Tel 693 8404. Faks 693 8401. info@oiguskantsler.ee www.oiguskantsler.ee

maksustamistaset elektrienergia, maagaasi, kivisöe ja tahkekütuste osas, mida kasutavad kodumajapidamised ja/või asjaomase liikmesriigi tunnustatud heategevusorganisatsioonid.⁴ Teine väljatoodud sätetest võimaldas Eestil kasutada kuni 01.01.2010 üleminekuperioodi põlevkivikütteõli maksustamise taseme viimiseks Euroopa Liidu maksustamise tasemele.⁵ Võimalust vabastada aktsiisist kerge kütteõli või eriotstarbeline diislikütus direktiiv kahjuks ette ei näe. Kuivõrd Euroopa Liidu direktiivide ülevõtmine siseriiklikusse õigusesse on liikmesriikidele kohustuslik, peab Eesti arvestama direktiivis sätestatuga ega tohi väljuda direktiiviga kehtestatud piiridest. See on põhjus, miks kodumajapidamistes küttena kasutatav kerge kütteõli ja eriotstarbeline diislikütus ei ole sarnaselt tahkekütustega Eestis aktsiisist vabastatud: neid kütuseid ei ole nimetatud direktiivis selliste kütuseliikide hulgas, millele liikmesriigid võivad maksuvabastuse kehtestada.

Olen nõus Teiega, et direktiivi vastuvõtmisel tehtud valik aktsiisist vabastatavate kütuseliikide osas ei pruugi vastata ega kaasa aidata selliste oluliste eemärkide täitmisele nagu energiakokkuhoid ja keskkonnakaitse. Paraku sai Euroopa Liidus selline otsus langetatud. Kahjuks ei ole mul pädevust hinnata, kas üks või teine Euroopa Liidu tasemel tehtud otsus on õige ja õiglane, kuid tulevikku vaadates pean oluliseks märkida, et olukord kodumajapidamistes kasutatavate kütuste maksustamisega võib muutuda. Nimelt tegi Euroopa Komisjon käesoleva aasta aprillis Euroopa Liidu Nõukogule ettepaneku⁶ muuta direktiivi 2003/96/EÜ ning üks muudatus paljude teiste hulgas puudutas artikli 15 lõike 1 punkti h mõjuala laiendamist. Täpsemalt plaanitakse muuta artikli 15 lõike 1 punkti h nii, et võimalust kohaldada aktsiisivabastusi või -vähendusi laiendatakse kõigile kodumajapidamistes kütteenina ja elektrienergiana kasutatavatele energiatoodetele. Seega astus Euroopa Komisjon hiljuti esimesi samme kodumajapidamistes kasutatavate energiaallikate ühetaolise kohtlemise suunas. Jääb loota, et see initsiatiiv leiab toetust nii Euroopa Liidu kui ka Eesti tasemel ning Teie mure leiab sel viisil lahenduse.

Lõpetan ülaltoodud tõdemusega Teie avalduse menetlemise. Mõistan, et Teie, keda see regulatsioon isiklikult ja negatiivselt puudutab, sooviksite kiiremat lahendust, kuid kahjuks ei ole mul võimalus Teid aidata. Vabandan Teie ees selle pärast.

Täna Teid pöördumise eest. Soovin Teile head tervist ja jõudu.

Austusega

/allkirjastatud digitaalselt/

Indrek Teder

Olga Lavrova 693 8410;
olga.lavrova@oiguskantsler.ee

⁴ Sooviksin juhtida Teie tähelepanu asjaolule, et direktiivi sõnastuse kohaselt on igal liikmesriigil õigus ise otsustada, kas direktiiviga antud võimalust kasutatakse või mitte ning milliste loetelus välja toodud kütuste osas aktsiisivabastus kehtestatakse – tegemist on poliitilise otsusega, mis on iga liikmesriigi seadusandja pädevuses.

⁵ Täna päevaks on selle säte ajaline mõju lõppenud ning rahandusminister on kinnitanud, et hetkel tehakse ettevalmistused kodumajapidamistes kasutatava põlevkivikütteõli aktsiisivabastuse kehtetuks tunnistamiseks.

⁶ Ettepaneku eestikeelse versiooniga võib tutvuda siin: <http://www.maksumaksjad.ee/PDFdocs/ST09270.ET11-1.pdf>.